

Slavenski dom

Str. 82

Z ilustrirano prilogo „Teden v slikah“

Leto II.

Posredovalne naloge Jugoslavije

Belgrad, 13. aprila. a. Včeraj popoldne je knez namestnik priredil na Dedinju svečano kosilo predsedniku turške vlade Izmetu Ineniju in njegovi soprog, katerega so se udeležili številni naši in turški politični dostojanstveniki ter zastopniki vojske.

Popoldne se je dr. Stojadinović vdrugič sestal s predsednikom turške vlade in imel z njim dolg razgovor. Ob 5. popoldne je kraljica Marija priredila čajanko za turškega ministrskega predsednika. Zvečer je bil banket v Gardnem domu, kjer sta imela zdravice dr. Stojadinović in predsednik turške vlade Izmet Ineni. Oba sta v svojih nagovorih povdarjala prijateljstvo med obema državama, dalje potrebo po razširjenju in utrditvi miroljubne ter prijateljske balkanske zveze in izven nje. Politika obeh držav zahteva trajen mir z vsemi sosedi brez razlike.

O sestankih v Belgradu ni bilo doslej izdano še nobeno uradno poročilo. V poučenih krogih pa pravijo, da je ta četrti diplomatski obisk v Bel-

gradu dal Jugoslaviji, ki se v svoji zunanji politiki tako spretno in samostojno uveljavlja, novo nalogo posredovalca. Njeno posredovanje velja po eni strani zvezan med državami Balkanskega sporazuma, po drugi strani pa bodočemu političnemu sporazumu med Turčijo in Bolgarijo ter med Turčijo in Italijo. Zbližanje med Turčijo in Italijo bo dobilo v kratkem izraza v potovanju italijanskega zun. ministra Ciana v Ankaru. V Ankari bo podpisana pogodba ki bo sporazum o morskih ožinah v Montreuxu, katerega Italija do zdaj ni podpisala, razširila v splošni pomorski sporazum med državami v vzhodnem delu Sredozemskega morja. Ni nobenega dvoma, da bosta na podoben način v kratkem uredili vsa svoja sporna vprašanja tudi Bolgarija in Turčija na pobudo Jugoslavije.

Pričakovanje Bolgarov

Sofija, 13. aprila. AA. Sofijski listi so v nedeljo in včeraj objavili obširne članke o obisku turškega

ministrskega predsednika Izmeta Inenija in zunanjega ministra Ruždija Arasa v Belgradu.

V »Utro« je objavil uvodnik o tem vseučiliški profesor Genov, ki pravi, da je ta obisk nadaljevanje obiskov, ki so si sledili v Belgradu in ki se bodo še nadaljevali. Profesor Genov piše tudi obširno o razmerju med Malo zvezo in Balkanskim sporazumom.

Včerajšnji jutranjiki so pisali obširno o kratkem bivanju turškega ministrskega predsednika v Sofiji in o prvih vtisih iz Belgrada. Vsi listi objavljajo izjavo, ki jo je dal Ineni dopisniku »Vremena« v Carigradu. Listi pišejo tudi obširno o prvih razgovorih v Belgradu. Vsem tem vestem dajejo velike in mastne naslove. »Dnes« citira pisanje belgrajskih listov.

Dunaj, 13. aprila. Vsi avstrijski listi pišejo obširno o obisku turškega ministrskega predsednika v Belgradu. Listi objavljajo velike naslove kot »Belgrad je središče pozornosti v sedanjem evropskem položaju«.

Vesti 13. aprila

Nemiri v severni Indiji, ki jih Angleži pripisujejo nekemu fakirju Ipiju in njegovemu vplivu na tamkajšnje gorske rodove, so izraz splošnega indijskega odpora proti Angliji, o čemer pričajo vse hujši boji v pokrajinah, ki so se uprle. Zaradi tega je angleška vlada sklenila poslati veliko kazensko ekspedicijo z letali, tanki in kemičnim orožjem.

Belgijski pravosodni minister Bovesse je odstopil ne kot minister, temveč tudi kot poslanec in član mestnega sveta v Namuru.

Sueški kanal je bil nekaj ur zaprt za ves promet, ker je v kanalu naselil 20.000 tonski angleški parnik »Viceroy of India«. Njegov tovor so morali izložiti na obalo, da so mogli parnik odvleči v popravilo.

Za poenostavljenje državne uprave se je na včerajšnji ministrski seji v Berlinu zavzemal finančni minister, češ, da sedanji zapleteni uradniški aparat preveč obremenjuje državno blagajno.

Proti skrajnim gibanjem na Madžarskem, katere podpirajo člani vlade in parlamenta, je v nedeljo govoril bivši madžarski delegat pri Zvezi narodov Eckhardt.

Anketo o gospodarskem položaju Evrope bo v kratkem začel predsednik belgijske vlade Van Zeeland.

V upravo afriških občin bo Italija pritegnila tudi domačine, vrh tega pa bo dovolila vsem političnim beguncem, tako v Abesiniji kakor v Tripolitaciji, povratek.

Ljudskega komisarja za žito Mojzesa Kalmanoviča je sovjetska vlada odstavila, menda zaradi pomevber. Na njegovo mesto je prišel Nikolaj Demčenko.

366.000 brezposelnih v Nemčiji je dobilo delo z nastopom spomladanske stavbne sezone.

Zasebni tajnik angleškega zunanjega ministra Edena, Lawrence R. Lumley, je imenovan za bombajskega guvernerja.

100 letnico atenskega vseučilišča bodo praznovali te dni na Grškem. Kot gost se pripelje z letalom tja francoski prosvetni minister Zay. Verjetno je, da je ta njegov polet v zvezi s francoskimi političnimi prizadevanji na Balkanu.

Glede znižanja vrednosti francoskega franka je izjavil finančni minister Auriol, da bo vlada skušala obdržati ravnotežje francoskega denarja med najvišjo in najnižjo mejo, katerega določa vrednost franka zakon. Torej je novo razvrednotenje možno.

Dve bombni letali sta se zaleteli nad letališčem v Forliju in padli na zemljo, pri čemer je izgubilo življenje devet letalcev.

Bolgarskega kralja bo zastopal v Londonu pri kronanju princ Kiril v družbi bivšega londonskega poslanika Stancova in kraljevega adjutanta generala Vaneva.

Podtajnik v angleškem zunanjem ministrstvu lord Plymouth bo konec maja odpoval na Finsko na važen politični obisk, ker Angliji najbrž ne ugaja zblizevanje med Finsko in Sovjeti.

Predsednik romunske poslanske zbornice Savaeanu se je pripeljal v Prago, kjer so ga sprejeli z velikimi svečanostmi.

Poravnava v konkurzu vžigalnega kralja in velikega mednarodnega sleparja Kruegerja bi bila možna, če upniki sprejmejo 26% odškodnino za svoje terjatve.

Vse angleške in francoske liste je zaplenila od sobote do ponedeljka nemška vlada, ker so objavili proglas tako zvane nemške stranke »Svobode«.

Skandal na pariški svetovni razstavi je bil v nedeljo, ker so delavci na 40 m visokih lesenih stolpih izobesili dve francoski zastavi, ki sta nosili socialistična in komunistična znamenja, našta na blago. Prišlo je do velikih demonstracij in je morala nastopiti policija proti patriotom, ki so zahtevali, naj se oskrnjene zastave odstranijo.

Japonski princ Čičibu je dospel danes v London, kjer se bo kot zastopnik japonskega cesarja udeležil kronanja kralja Jurija VI. in imel več političnih razgovorov. Nasproti sta mu z letalom »Vihar« z neba letela oba japonska rekorderja.

Rdeča armada je zmagala v sporu GPU in je za njene načelnika imenoval maršal Jegorov. Bivši voditelj te krave ustanove Jagoda je baje začel v zaporu gladovno stavko.

Stavka v škotskih ladjedelnicah v Cliden se širi. Angleška vlada pa je mnenja, da bi njeno posredovanje v razvoju stavke ne koristilo.

Sestanek nemških političnih emigrantov je bil te dni v Parizu. Sestanku je predsedoval pisatelj Heinrich Mann. Na sestanku so sklepali o svojem zunanje-političnem in gospodarskem boju proti Nemčiji.

Stavka v delavnici slepeev je izbruhnila pri New Yorku. Delavnico je za oslepele delavce odprlo neko človekoljubno društvo. Slepci zahtevajo zvišanje mezd, kakor vsi stavkajoči.

Boj med Fordom in med voditeljem ameriških delavcev Lewisom imenuje gibanje, ki se je začelo zato, da bi tudi Ford priznal kot edine zastopnike delavstva v mezdnih sporih, strokovne organizacije. Do zdaj pri Fordu še ni izbruhnila stavka kljub Lewisovim pozivom.

10 ribiških ladij in 76 ljudi je zahteval silovit vihar, ki je divjal zadnje dni ob obalah Koreje.

Nemški finančni minister grof Scherwing-Krossig je prišel v Koppenhagen, kjer bo imel nekaj gospodarskih predavanj.

Papeževo zastopstvo pri kronanju v Londonu

Rim, 13. aprila. o. V zvezi s tem, da je sveti oče imenoval Pizarda za svojega zastopnika pri kronanju angleškega kralja, pišejo nekateri italijanski listi, da je bil Vatikan zaradi uradnega povabila angleške vlade na kronanje v mučnem položaju, ker mora kralj pri kronanju izreči nekaj izrazito protikotoliških stavkov, ki izvirajo še iz one dobe protestantskega divjanja v Angliji. Ob kronanju Edvarda VII., ko je bil prvič navzoč tudi zastopnik Vatikana, so te stavke izpomenili v toliko, da je kralj prisegel zvestobo anglikanski cerkvi, drugo pa so izpustili. Vendar se to Vatikanu ni zdelo dovolj in so angleški kotoličani v prisotnosti papeževega zastopnika imeli posebno

slovesnost v katoliški katedrali. Zdi se, da bo to tako tudi pri sedanjem kronanju.

Vatikan, 13. aprila. Msgr. Pizzardo, ki ga je papež določil, da bo zastopal sveto stolico pri svečanih kronanju kralja Jurija VI., bo nesel s seboj papeževo pismo s čestitkami britanskemu vladarju.

V vatikanskih krogih mislijo, da bo na majskem zasedanju konzistorija proglašeno za kardinala westminstrski nadškof msgr. Hinsley.

Uradna sestava apostolskega odposlanstva v Londonu je bila danes objavljena. Sestavljena je iz msgr. Gottfrya, rektorja angleškega kolegija v Rimu, in markija Pacellija.

Obkoljenemu Bilbao grozi padec

London, 13. aprila. o. »Daily Telegraph« piše, da je položaj obleganega trdnjave Bilbao tak, da se bo morala udati, če ne dobi v kratkem izdatne pomoči. Ker pa je Bilbao tako na suhem, kakor na morju docela odrezan po nacionalističnih oblegavalcih in nacionalistične bojne ladje ne puste v loko niti angleških parnikov, ki vozijo živež, je zato treba računati v kratkem s padcem mesta. List poroča dalje, da levičarske skupine v mestu hočejo, da se boji nadaljujejo, dočim zmerni Baski zahtevajo, naj se mesto vda in se tako reši uničenja.

Nacionalistično letalstvo je začelo bombardirati Bilbao, ker je potekel ultimatum, ki ga je general Molla poslal prebivalstvu, da naj se preda. Mnogo bomb je padlo na orožne tovarne in skladišča okoli mesta. Goreti je začelo eno skladišče bencina.

Anglija ne prizna Franca

London, 13. aprila. AA. Havas: Po seji vlade so ministri izjavljali, da je nemogoče priznati generalu Francu značaj vojskujoč se strani. Anglija bo še uvažala v Španijo živež in druge predmete, ki niso prepovedani in bo oskrbovala sama svoje ladje, ki so v španskih vodah.

Govorili so tudi o angleških parnikih, ki so bili na poti v Bilbao, pa so prešli narok, da naj se ustavijo v Saint Jean de Luzu. Pred Bilbao je bila poslana angleška križarka »Red Hood«.

Drednot »Hood« je včeraj že prispeval v baskovske vode. S tem se dokončno potrjuje vest, da so angleške pomorske oblas, poslate lo ladjo v španske vode, da varuje angleške trgovske ladje ob španski obali.

Nevmešavanje

London, 13. aprila. AA. (Havas) Ožji odbor odbora za nevmešavanje se sestane na sejo še ta teden. Točni datum še ni določen, mislijo pa, da bo na tej seji ponovno govora o odklopiu prostovoljcev. Čeprav ni italijanska vlada še nič pozitivnega odgovorila o svojem stališču do tega vprašanja, prevladuje v britanskih krogih vtis, da bo italijanska delegacija vendarle pristala na proučevanje tega vprašanja.

Vesti nacionalistov

Salamanca, 13. aprila. AA. (Havas) Uradno poročilo nacionalističnega vrhovnega poveljstva pravi:

Severno bojišče: Na fronti 5. divizije ni bilo pomembnih dogodkov.

Biskajaska fronta: Pri Araldi smo pokopali 77 sovražnih trupel, ki so ostala na bojišču, ko smo odbili včerajšnji napad vladnih čet na teh postojankah. Na tem odseku je prešlo k našim četam okoli 20 milicnikov v popolni vojaški opremi in 40 kmetov. — Avilska divizija: Sovražnik je ponovno napadel odsek Robledo de Cavel. Napad smo odbili. Sovražnik je pustil na bojišču 37 mrtvih, 56 pušk in mnogo vojnega faterijala, ki ga še nismo vsega popisali.

Na gugaljarski cesti smo odbili sovražni napad, pri čemer je posebno učinkovito delovalo naše avtomatsko orožje.

Fronta pred Madridom: Rdeči so na tej fronti doživeli hud poraz. Sovražne napadalne oddelke smo dobesedno uničili. 42 sovražnih tankov smo z našim ognjem popolnoma paralizirali. Zaplenili smo 7 tankov. Od 16.000 mož, kolikor jih je sodelovalo pri tem napadu, jih je našlo smrt več ko 3000. V najusodnejšem trenutku napada so naše sile, ki branijo univerzitetno naselbino, prišle iz utrjenih jarkov in navalile na sovražnika. S tem smo mednarodne brigade odbili, na begu so bile pa izpostavljene strahovitemu ognju svojih

lastnih strojníc, ki so z naglim ognjem hotele zadržati njihov beg.

Včerajšnji dan je bil dan slave in zmage za naše čete pred Madridom in dan poraza za rdeče.

Belgrad, 13. aprila. m. Pogreb bivšega predsednika vlade in dolgoletnega poslanca ministra Sršića bo danes popoldne ob pol 4. Njegovo truplo je bilo z njegovega stanovanja v Lamartinovi ulici danes dopoldne prepeljano v Saborno cerkev. Popoldne se bo v imenu njegovih političnih prijateljev poslovil od pokojnika bivši minister Božidar Maksimović.

K umoru na Javoru

Ljubljana, 13. aprila.

Ves dobrujsko-sostriški kot daleč tja v litijske hribe in proti Zalogu je še vedno pod globokim vtisom strašnega umora, ki je bil v nedeljo zvečer izvršen nad 66 letno kuharico Josipino Martinčičovo v župnijskem hlevu na Javorju. Naselje Javorje leži nekoliko in stran od novozgrajene bano-vinske ceste Dobrunje—Besnica—Litija. Kakor druge vasi, slovi tudi Javorje po svojih lepih sadovnjakih in češnjah, ki kažejo na spomlad vse svoje bohotno cvetje. Prebivalci so umni sadjerejci in drugače mirni, varčni, trezni ljudje. Politično spada Javorje pod litijski okraj, v pogledu javne varnostne službe pa pod okoliš orožniške postaje v Spodnji Hrušici. Iz Ljubljane do Javorja rabi dober pešec tri in pol ure. To mirno naselje je v nedeljo ponoči močno pretresla prva vest, da je župnikova kuharica umorjena.

Grozilno pismo

Župnik gosp. Jernej Klinc, star nad 70 let, dober gospodar, ki si je pridobil med prebivalstvom splošno zaupanje in ki je znal župljane poučiti o pomenu umne sadjereje, že dolgo vrsto let župnikuje na tej samotni župniji, pod katero spada do 450 duš. Župna cerkev je nekoliko na samotni, zraven stoji župnišče z gospodarskim poslopjem. Zadnji čas so se potikali okrog župnišča prav sumljivi elementi, potepuhi, ki sploh nadlegujejo samotne hribovske vasi in ki so napram mirnim ljudem celo nesramni in predrzni. Že o lanskim polnočnici, tako pripovedujejo, je nekdo poskušal vlomiti v župnišče, računajoč, da mu bo padel izredno bogat plen v roke. Vlom se mu je izjalovil. Oba župnik in njegova kuharica sta postala nato silno previdna, vedno sta skrbno vse zaklepala.

Pred dnevi je gosp. župnik prejel s trdo roko pisano grozilno-izsiljevalno pismo prav grde vsebine. V tem pismu je neznani pisec grdo peval gosp. župnika. Grozil mu je, da ga bo pobil v župnišču ali pa ustrelil v cerkvi. Prav ta vsebina kaže, da pisec mogoče ni bilo toliko do plena, kakor za kak masčevalen akt iz onih nagibov, ki jih širijo boljševiki. Gosp. župnik se je nato še varneje in skrbneje zavaroval. Nabavil si je posebno angleško ključavnico, za katere mehanizem sta vedela samo on in kuharica.

Z rovnico po glavi

Kakor običajno, je šla tudi v nedeljo Pepca okoli 17.30 pokladat živini in krave molzt. Glavna vhodna vrata so bila za njo zaprta. Gosp. župnik se je zaradi svoje priletnosti vlegel kmalu nato k počitku. Kaj se je med tem zgodilo s kuharico, je predmet kombinacije.

Angleški zun. minister o sestanku MZ

London, 13. aprila. AA. Reuter. Zunanji minister Eden je sredi govora o zunanji politiki in se je dotaknil tudi sestanka Male zveze v Belgradu. Rekel je, da mora angleška vlada samo iz vsega srca odobriti vsebino poročila, ki je bilo objavljeno po tem sestanku. Države Male zveze so zopet poudarile svojo vdanost ZN in njenim načelom. Sklenile so nadaljevati z delom za splošno pomirjenje evropskih držav, ki ima za cilj, da se prepreči vojna. Te države so zelo modro podčrtale, da ta duh miroljubnosti ni znak slabosti in da so vse tri članice Male zveze vsak čas pripravljene, da branijo svoje nacionalne pravice. Eden je dodal, da so te izjave istovetne z našo politiko, ki jo v tem trenutku vodimo. Države Male zveze so tudi sklenile, da so odločno proti vsakemu sporu na ideološkem polju in da odklanjajo fronte, ki se hočejo na to nasloniti. To je brez dvoma leta volja, ki jo ima tudi Velika Britanija. Tri države Male zveze so tudi izjavile, da je treba spoštovati med seboj notranje uprave posameznih držav. Te tri države zastopajo to načelo tudi v vprašanju španske državljanske vojne. To načelo vodi tudi nas.

Eden je ob koncu še dodal: Vse tri države so se sklenile, da se bodo držale sklepov odbora za nevmešavanje in da bodo podprle vse, kar bi naj pospešilo izvedbo predlogov odbora za nevmešavanje in da se tako omeji nevarnost možnih spopadov. To mi iz vsega srca odobravam. Jaz sem ponovil mnogo odstavkov iz belgrajškega uradnega poročila, da bi povedal, da nismo sami v svoji miselnosti glede načel, ki naj vodijo našo zunanjo politiko.

Eden je ob koncu še dodal: Vse tri države so se sklenile, da se bodo držale sklepov odbora za nevmešavanje in da bodo podprle vse, kar bi naj pospešilo izvedbo predlogov odbora za nevmešavanje in da se tako omeji nevarnost možnih spopadov. To mi iz vsega srca odobravam. Jaz sem ponovil mnogo odstavkov iz belgrajškega uradnega poročila, da bi povedal, da nismo sami v svoji miselnosti glede načel, ki naj vodijo našo zunanjo politiko.

Sodna komisija na Javoru

Gosp. župniku se je izredno čudno zdelo, da mu kuharica ne prinese skromne večerje v spalnico. Vstal je, opravil se in šel pogledat v kuhinjo. Tu je stala golida s pomolženim mlekom. Kuharice nikjer. Iskal jo je povsod po župnišču. V strahu je mislil, da je kuharico mogoče kje zadel mrtvoud. Odprl je župnišče. Pri glavnih vratih je še zaklical: »Imam revolver. Bom streljal.« Ni bilo nobenega glasu. Krenil je proti hlevu. Tu je posvetil z električno svetilko. V hlevu se mu je nudil grozen prizor. Na tleh je ležala negibna, mrtva Pepca. Pokrita je bila nekoliko s senom. Poleg je ležala krvava rovnica. Pohitel je ven in klical vaščane na pomoč. Ko so prišli, so bili le očividci groznega prizora. Nekateri so naglo pohiteli po orožnike v daljino Spodnjo Hrušico. Ti so se takoj odpremili na kraj umora, da odrede vse potrebno v svrhu ugotovitve dejanskega stanu in da na licu mesta zavarujejo vse eventualne indicije dokaze. Takoj pa so pričeli s prvimi poizvedbami, kdo naj bi bil zverinski morilec.

Kurir orožniške postaje je včeraj zgodaj dopoldne prinesel na državno tožilstvo kratko poročilo o groznem umoru na Javorju, ki je splošno vzbudil veliko senzacijo, kajti v teh mirnih krajih so tako gnusni zločini prav izredno redki. Po odredbi državnega tožilstva je ob 12.45 krenila na Javorje s Pečnikarjevim avtobusom sodna komisija, ki jo je vodil sodni pristav gosp. Piškur s sodnim zdravnikom, da ugotovi najprej dejanski stan in nato izvede obdukcijo umorjene kuharice. Po lokalnem ogledu in hudih poškodbah, ki jih je dobila žrtev, sklepajo, da je morala kuharica priti še drugič v hlev. Tu pa je moral čakati neznani mož. Ko ga je zagledala, se je obrnila proti hlevnim vratom, da bi mu utekla. Morilec pa jo je dvakrat z rovnico mahnil po čez po hrbtu. Nato je Pepca omahnila in zločinec jo je 4 krat udaril z ušesom rovnice po glavi tako silno, da ji je na vseh krajih prebil lobanjo. Pri prvem udarcu je najbrž Pepca začutila kri, zato se je mehanično priključila za glavo in skušala rano obrisati. Njena desna roka je močno krvava.

Po izvršenem lokalnem ogledu je komisija okoli 18 zapustila Javorje. Pogreb nesrečne žrtve je bil danes dopoldne.

Kaj je nameraval po tem zločinu napraviti zločinec sam, spada zgolj med najrazličnejše kombinacije. Ni izključeno in prav verjetno je, da je mogoče nameraval vlomiti še v župnišče in ga popolnoma oropati, ko bi se tam poiskal žrtev starega gosp. župnika.

Jugofašisti na lovu za fašisti

Vse se povrača. O tem priča celo »Jutro«, cigar pričevanja niso ne v zgodovinskem, ne v političnem oziru prav zanesljiva. Včasih je bilo »Jutro« gloslo samostojnih demokratov in je v imenu svoje ter Pribičevičeve demokracije zagovarjalo jemanje demokratičnih pravic slovenskemu narodu. Tedaj se je zavzemalo za jugoslovenjenje slovenskega naroda, njegovega jezika in njegove kulture v imenu demokracije. Za prvega organiziranega jugofašističnega gibanja »Orjuna« je »Jutro« pozabilo na demokracijo in dalo svoje simpatije tistim, ki so za prvo silo streljali trboveljske rudarje in bi s te vrste jugoslovenskim programom tudi nadaljevali, če bi ne bil slovenski narod bolj demokratičen od Pribičeviča in od slovenskih samostojnih demokratov z »Jutrom« vred. Ko je usoda politične očetje »Jutra« vrgla v opozicijo, so se naprej ostali jugofašisti, za ohranitev svoje kože pa so se začeli sporazumevati s tistimi, ki jih je jugofašizem vse čase najhuje preganjal, to je z do tedaj protidržavnimi in protijugoslovenskimi voditelji Hrvatov. Tedaj je »Jutro« postalo največji zagovornik demokracije, o kateri je molčalo zmeraj, kadar je bilo na vladi. Molčalo je tudi o jugoslovenski ideologiji in podobnim preskušnim političnim orodjem iz svoje zaloge. Po Radičevem umoru je »Jutro« prinašalo resolucije in članke, ki se v nobenem času ne dajo spraviti v sklad z »doslednim in čistim stališčem ter linijo poštvalnih jugoslovenskih nacionalistov«. Tiste čase je »Jutro« pisalo o federaciji, in še kaj drznije. Ko je diktatura uresničila po prvih začetkih »Jutrovske« ideologije v najdoslednejšem smislu, se je prvi in zadnji organ jugofašizma v Sloveniji spet prelevil in postal tisto, kar je moral postati. »Jutro« in njegovi so pustili Radiča, Pribičeviča, demokracijo, federacijo in drznije sanje ter se znašli na tistih političnih tleh, ki so jim že ob času »Orjuna« najbolj prijala — na tleh jugofašizma, ki je pač fašizem v najhujši obliki. Tedaj ni bilo o demokraciji pri »Jutru« veliko slišati. »Jutrovi« politični očetje so izžepali leta 1931, 1932, 1933 ter 1934 pri volitvah, in sicer vse fašistične rekvizite za vzgajanje in krotenje demokracije ter njenih privrženecv: aretacije, procesi v masah proti demokratičnim množicam slovenskega ljudstva (glej šenčurški proces, in »Jutrovo« pisanje o manifestacijah za demokracijo tedaj), volitve z bajoneti, preganjanja uradništva, odpuščanje iz službe, internacije neljubih političnih ljudi na otokih in v pustih krajih. Torej so slovenski jugofašisti uporabljali nad slovenskimi demokratičnimi ljudmi natančno ista krotiteljska sredstva, kakor jih je n. pr. italijanski fašizem v najhujši dobi. Vse to seveda v imenu jugoslovenstva, to je jugofašizma. Po koncu diktature je »Jutro« še zmeraj vztrajalo kakor stara devica v jugofašističnih oblakih in so v tem smislu nastopali njegovi zastopniki v parlamentu in v senatu. Triletna resničnost jugofašizma, ki so ga v Sloveniji izvajali ti ljudje ob podpori »Jutra«, je bila prezapeljiva, da bi se mogli spet čez noč preusmeriti na demokracijo. Tudi so bile tedaj še preveč žive nade na skorajšnji padec vlade, na povratek Pere Živkovića in njegovega skornja itd. Ko pa je padel v pozabljenej Pera ter njegov skornji in je JNS začela v parlamentu in v senatu — med ljudstvom ta ustanova jugofašistične »demokracije« tako ni nikdar imela tal — dalje po frazonskih pihljajih iz Francije in iz ČSR, se je tudi »Jutro« zdelo, da bi bilo, če že ne koristno, pa vsaj pametno spet presedlati na demokracijo. Morda so na to vplivali tudi kakšni drugi čimtelji. Dejstvo je, da je »Jutro« po svoji bujni fašistični preteklosti v svojih uvodnikih še gonilo svoje jugoslovenstvo, sicer pa je začelo previdno povdarjati demokracijo tu in tam in drugod. Do tu je stvar še čisto v redu. »Jutro« lahko v uvodnikih piše jugofašistično, v ostalih kolonah demokratsko, levičarsko ali komunistično ali kakor hoče; če se mu zdi, da bo to ostalo v skladu z njegovo »dosledno« jugoslovensko linijo, ki so jo njegovi očetje izvajali zmeraj po načelih in sredstvih fašizma.

Toda špansko je, če list s tako bujno in burno fašistično preteklostjo začne nenadoma preganjati fašizem v Sloveniji, kar je začelo »Jutro« s svojim nedeljskim obrekanjem zaradi našega pisanja o Rexu in o volitvah v Bruselju. Taki prehodi v politični liniji, kakor ga je pokazalo zadnje trobilo jugofašizma s tem svojim skokom, spadajo pač v

aprilsko vreme, iskanje fašizma v Sloveniji pa v področje političnega vremenoslovja, s katerim se bavijo penzionisti, med katere je »Jutro« očitno zašlo. Kakšnega fašizma se »Jutro« boji pri nas? Če misli pod fašizem boj proti jugoslovenstvu in obračunavanje z jugofašizmom, potem je sto procentov Slovencev fašistov tiste vrste, katere bo zdaj v imenu demokracije začelo preganjati »Jutro« s svojimi desničarskimi in levičarskimi stolpci.

Če misli nadaljevati, mu bomo postregli z izčrpnim in natančnim cvetoberom iz njegove demokratske in demokratske preteklosti.

Zopet napredek

Jesenice, 12. aprila.

Jeseniško mesto stalno napreduje. Kolikšna sprememba, kdor je Jesenice videl pred 15 leti ali pa danes. Povečana župna cerkev in v nji nove orgle, monumentalna stavba carinarice, zveza Jesenice s Staro Savo s podvozom, kanalizacija, nov vodovod, nov moderen hotel s kavarno, cela vrsta novih stavb, med katerimi zavzema prvo mesto impozanten Krekov dom, nova športna igrišča, regulirane ceste s pločniki itd. Enega pa so Jesenice pogrešale, namreč primeren pogrebni voz. Sedaj imamo tudi tega. Pogrebni zavod g. Bahuna si je omislil voz, kateri se kar odgovarja jeseniškimi skromnim zahtevam. S časom bomo pa že tudi postali bolj ošabni ter se delili v več razredov, kakor imajo to druga mesta. Ker leži tovarniška bolnišnica na ozemlju župnije Koroška Bela, se pogrebi iz bolnišnice vrše večinoma tja, ako ni posebne zahteve. Vsakdo pa ve, s kakšnimi težkočami je bil združen prenos mrliča v strmi breg v župno cerkev, zlasti v zimskem času. Zato pa je tudi ta napredek pozdravljati in g. Bahunu le čestitati na njegovi praktični zamisli.

IVJE

Film velikih strasti, prirodnih sil in neizmerne sreče po poznanem P. Kellerjevem romanu »Waldwinter«

Hansi Knoteck, Viktor Staal

Samo od srede 14. t. m. do petka 15. t. m. v kinu »SLOGI«

Mariborski kolodvori

Pereče vprašanje, ki ga bo treba načeti

Maribor, 12. aprila.

Mariboru se mora priznati, da je v povojnih letih veliko storil za svoj napredek. Posebno sedanja občinska uprava je iniciativna in rešuje težke probleme, kolikor je pač v danih razmerah mogoče. Pogrešamo pa v vsej povojni dobi inicijativnost države. Menda je med mesti, v katerih je država v povojni dobi gradila, Maribor na zadnjem mestu. In vendar bi bila potrebna tudi v Mariboru cela vrsta novih državnih zgradb. Eno takih perečih vprašanj so

mariborski kolodvori

Še danes so povsem taki, kakor takrat, ko so jih pozidali, dasi se je med tem časom mnogo izpremenilo, promet je porasel na nekajkratno višino, za katero so bili preračunani, priložili so se jim pa še povsem druge ustanove, ki jih pri gradnji niso upoštevali, ker takrat se niso bile potrebne. Vidimo, da si danes vsa naša večja mesta prizadevajo, da bi kolodvore modernizirala, povečala, ali pa sploh na novo zgradila. Ljubljana si prizadeva že leta sem, da dobi novo kolodvorsko poslopje, Zagreb je dobil letos milijonske kredite za modernizacijo svojega kolodvorskega poslopja, dasi je v primeri z mariborskimi zagrebški kolodvor modern stavba, le za mariborske kolodvore se javnost ne zanima, ne kaže nobene aktivnosti, da bi se

tudi za naše mesto našla primerna sredstva ter bi se kolodvorska poslopja preuredila, da bi sedanjim svrhom vsaj deloma odgovarjala.

Glavni kolodvor: 306.281 potnikov, 48.608 vlakov

Malo je v državi kolodvorov, ki bi imeli tako velik promet, kakor je glavni kolodvor v Mariboru. Lansko leto je imel nič manj kot 48.608 vlakov, odpotovalo in prispelo pa je 1.306.281 potnikov. Dnevni promet je bil lani približno 133 vlakov in 3569 potnikov! Odpravljenih potnikov je bilo 572.008, prispelo jih je 734.273. Vlaki so imeli 71.868 potniških vagonov in 140.185 tovornih.

Pa ne samo osebni, tudi tovorni promet je v Mariboru ogromen ter se veča o leta do leta. Lani je znašal 166.843 ton; odpravljenih je bila lani blaga za 108.060 ton, prispelo pa je blaga 58.783 ton. To so ogromne številke, ki jih doseže le malo mest v državi, mnogo krajev z večjimi in modernjšimi kolodvori pa Maribora še daleč ne dosega. Neprerastano naraščanje prometa pa čimdalje bolj zahteva modernizacijo mariborskega glavnega kolodvora, ki je že zdavnaj premajhen, zlasti z ozirom na obsejno službo. Nujno potrebni bi bili otočni peroni, primerna preureditev poslopja, zlasti še povečanje glavnega kolodvorskega poslopja. Pisarniški prostori so skrajno tesni, do zadnjega kotička izrabljeni ter zelo nehygienični. Stavba nima sploh reprezentativnega izgleda, dasi bi bilo tudi to potrebno, ker je Maribor v državi najvažnejši in najpomembnejši obsejni kolodvor, ki bi moral državo pred tujci primerno reprezentirati. Vprašanje za sebe je tudi prostor pred kolodvorom, ki ni mestu v noben okras. Dvignjeno kolodvorsko rampo bi bilo treba na vsak način izravnati, da bi nastal tako pred kolodvorom ob Aleksandrovi cesti primeren trg, iz katerega bi bil dohod k potniškim blaginjam v prtiliču, ob blaginji pa bi vodili hodniki naravnost pod tiri do otočnih peronov. Obenem pa bi morala dobiti nove prostore tudi kolodvorska pošta, in sicer v lastnem novem posloju, ki naj bi se zgradilo na južni strani kolodvorskega poslopja.

Koroški kolodvor

Je prav tako potreben preureditev. Tudi na tem kolodvoru narašča promet od leta do leta. Osebni promet je lani znašal 145.808 potnikov, dospelo in odpravljenih je bilo 25.062 vlakov. Ogromen je bil na tem kolodvoru tovorni promet. Tudi na koroškem kolodvoru so potrebne preureditve. Predvsem bi bilo treba povečati skladišča na tovarnem kolodvoru. Poleg tega bi bilo umestno, če bi se zgradilo na praznih parcelah poleg kolodvora večje poslopje za uradnišča stanovanja. Tudi razsvetljava kolodvora in skladišče je zelo pomanjkljiva ter bi jo bilo treba izpopolniti. Z razmeroma malimi investicijami bi se dalo na tem kolodvoru precej napraviti. — Vprašanje mariborskih kolodvorov, zlasti pa še glavnega kolodvora bo stopilo v akutni stadij z

zgradbo železnice Koprivnica-Varaždin

Maribor bo postal končna postaja važne železniške transverzale, ki bo izpeljana ob vsej dolžini severnega dela države ter bo vezala Banat preko Osjeka in Varaždin s severno Slovenijo in inozemstvom. Poleg glavne postaje Zadani most—Belgrad bo to gotovo druga najvažnejša prometna arterija v državi in Maribor kot izhodna, oziroma zaključna postaja bo postal tudi eno najvažnejših prometnih središč za vso prgo. Če so kolodvorske naprave v Mariboru že sedaj nezadostne in pretesne, bodo potem še mnogo bolj. Zaradi tega stopa modernizacija in povečanje mariborskih kolodvorov vedno bolj v ospredje in na vsak način bo treba podvzeti velkopotezno akcijo, da se kolodvorska miserija odpravi. Poklicana je tukaj predvsem železniška uprava, pa tudi mesto samo mora vedno znova opozarjati merodajne činitelje na pereč problem mariborskih kolodvorov.

Prisrčna materinska proslava v operi

Ljubljana, 13. aprila.

Krščansko žensko društvo je sinoči ob 7 priredilo v opernem gledališču XII. materinsko proslavo. Za take vrste prireditve je bilo zanimanja vedno dovolj, tako izredno mnogo tudi večer, kajti spored za proslavo je bil že sam po sebi zelo vabljiv. Razen govora gđ. Kriste Hafnerjeve je spored obsegal ljubke prizorčke priznanega našega mladinskega pesnika Mirka Kunčiča. Vse vstopnice za ta materinski večer so bile razprodane. Prireditve so se udeležili tudi gospodje ban dr. Marko Natlačen, ljubljanski župan dr. Juro Adlešič, stolni prošt prof. Nadrah in še mnogo drugih odličnih osebnosti ljubljanskega javnega življenja.

Za uvod so nastopili trije bratci in šest sestic v Kunčičevi »Materini lestvici«. Zatem je nastopila gđ. Krista Hafnerjeva s svojim krasnim izklesanim govorom, ki ga je posvetila otrokom in materam. Posebno je poudarjala velike materinske žrtve in odpovedi, ki najdajo svojo utemeljitev in izvor v brezmejni materinski ljubezni. Zato je vedno premalo tudi poudarjena potreba in dolžnost, da so otroci svojim staršem za, kar so jim dali, hvaležni vse svoje življenje. Za tem govorom, ki so ga navzoči viharo nagradili z odobravanjem, so sledili še trije Kunčičevi prizori, od katerih je najbolj ugajal »Mirko in abeced«, kjer so ljubko in z vsjo prisrčnostjo nastopili mali pevčki. Mnogo najlepšega razpoloženja pa sta izžvali tudi ostali dve točki sporeda: »Za srečo« in igrice »Medvedka Marko in Nikolaj«.

Prireditve je pokazala, da so se otroci nanjo izvrstno pripravili, za kar gre gotovo velika pohvala tudi gđ. Vencajzovi in gledališkemu igralcu Ivanu Jermanu. Pa tudi spored sam je bil kar najprimernejši in je k celotnemu vtisu, s katerim so številni udeleženci odhajali s te proslave, mnogokaj prispeval.

Hoditi jih je učil

Ljubljana, 13. aprila.

Dva stražnika, torej štiri roke in štiri noge, uče hoditi Ljubljančane. Glave in čuta prav za prav ta dva stražnika ne smeta imeti. Vsa za tiste pikre opazke, ki sta jih deležna s strani občinstva, ki se ga nagnele na vseh straneh na tlakih ob pošti, ob Batini hiši, na Aleksandrovi cesti in pred Slonom. Na najbolj prometnem ljubljanskem križišču, t. j. pred pošto, so namreč začeli strožje izvajati policijski red. Ljudje smejo hoditi čez cesto samo pravokotno, ne pa čez sredo križišča. Ljubljančani sicer priznavajo, da je izvajanje tega reda upravičeno in umestno, a zelo težko izvedljivo. Saj lahko vsakdo vidi, s kakim trudom in vnujo morata stražnika ljudi opozarjati, kod naj hodijo. Posebno živahno je bilo na tem mestu sinoči, ko se — kakor ob ostalih dneh — zbere na Aleksandrovi cesti posebno ljubljanska mladina. Promenada je zastala, vse se je strnilo pred Emono, pred Slonom in pred pošto. Na križišču pa so se dogajali prizori, ki so vzbujali splošno veselost: primahal je je zasopihano kak gospod; mudilo se mu je, opazil je množico in se oziral, kaj se je zgodilo; pri tem pa je imel mahalo preko križišča. In že ga je ustavil stražnik. Zaradi nenadne zaustavitve je bil toliko preplašen, da je kar odskočil za korak dva nazaj ter sklenjen naprej iz večmeterske razdalje poslušal stražnika, kaj se je zgodilo. Ljudje vsenaokrog so bušili v smeh, došlec pa je moral stopiti nazaj na tlak ter v prvih kotih obiti križišče. Bila je za Ljubljančane zabava, ki se bo gotovo še ponavljala. Vendar zabava ne gre na račun stražnikov, ne na račun pešcev, marveč na račun podlične grajenih stavb okrog tega križišča.

Celjske novice

Celje, 12. aprila.

Mesto venca na grob g. Franja Kalana sta darovala trdka Franc Zangerl in rodbina Franc Rebeushegg po 100 Din mestnemu ubožnemu svetu celjskemu, za kar se jima ta iskreno zahvaljuje.

Opozorilo Mestnega poglavarstva. Mestno poglavarstvo v Celju opozarja vse lastnike psov na pravilnik o poseviti psov in pasjem davku, na podlagi katerega mora vsak lastnik prijaviti v času od 1. do 15. aprila vsakega leta nad 3 mesece starega psa pri upravni občini. Za tekoče leto se rok za prijavo psov izjemoma podaljša do vseheta 20. maja. Prijave je izvršiti pri mestnem računovodstvu.

Iz delovnega trga. Pri celjski borzi dela je bilo 10. aprila v evidenci 844 brezposelnih (690 moških in 154 žensk). 31. marca jih je bilo 839 (691 moških in 148 žensk) brezposelnih. Delo dobijo: 3 blapci, 4 poljski delavci, 1 ključavničar, 1 kovač, 4 dekle, 3 privatne kuharice, 1 hotelska kuharica, 1 orožniška kuharica, 1 natakarica, 1 privatna in 1 hotelska sobarica, 2 servirki in 1 postrežnica.

Izza naših meja

Drobna poročila. Novo mašo je pol 30. III. na Gorah pri Idriji g. Gnjazda Stefan. — Granata, ki je eksplodirala na Sv. Katarini pri Gorici, je zopet zahtevala tri žrtve: delavce iz Solkana. Anton Jukič je takoj umrl, Anton Hlede in F. Jukič pa sta izdihnila v bolnišnici. Vsi trije so preko kavalij zemljo. Poleg njih so bili od drobcev ranjeni še trije, ki so bili daleč proč od mesta nesreče. — Na pol leta zapora je bila obsojena Marija Ušaj, ker je zaradi nemarnosti povzročila smrt svojega dveletnega sinčka, ki je padel v posodo z vodo in utonil. — Že četrta skupina, ki šteje ok. 200 ljudi, se pripravila sedaj na odhod v Abesinijo. So to mladi delavci, obrtniki in brezposelni, ki hočejo tam najti delo in več sreče kot doma. — O stavki v Koprnu v Labinščini, o kateri smo zadnjič poročali, smo zvedeli še sledeče: Zaradi upora in stavke je bilo aretiranih 68 rudarjev, ki so jih odpeljali v puljske zapore. Na njih mesto so bili pozvani že novi iz notranosti Italije. — Ker se je preveč približal meji, je bil prijet blizu Reke neki Uječ Ivan. Ker je imel pri sebi legitimacijo za prehod čez mejo, so ga vrnilo domov. Vendar pa je odnesel zaradi tega nesporazuma težke posledice na telesu. — Ujet je bil na meji 26 letni Vinko Svetličič v Sp. Idriji. Imenovani se je vrnil domov, ko se je pri izgonu voljaščin. Prišel bo pred vojaško sodišče.

Pred sodišče zaradi nošenja orožja. Zaradi prepovedane nošenja orožja se je moral zagovarjati 60 letni Anton Jerič iz Gabrovce. Aretiran je bil v Komnu. Naznanil ga je neki Jožef Furlan, kateremu je stari Jerič v prepriju zdrobil prste, da so mu morali odrezati celo roko. Kazen še ni izrečena. Prav tako sta se morala zagovarjati zaradi nošenja orožja brez dovoljenja Jožef Nikolavčič in Avgust Maraš, ki sta okradla občinsko blaginjo. Orožje sta baje ukradla iz vojaških skladišč ter se bosta morala zagovarjati pred vojaškim sodiščem.

Senzacionalni film poln napetih in neobičajnih pustolovščin

MLADI ORLI

Režija: HARRY O. HOYT. — Veliko skautsko filmsko delo posvečeno predsedniku zedinjenih držav ameriških gospodu Franklinu D. Rooseveltu. — Zgodba dveh mladih skautov v džungli. Borba s krvoločnimi tigri, sovražnimi Indijanci in krutimi razbojniki.

Premijera v sredo dne 14. t. m. v kinu MATICI

BOBY GOX
JIM VANCE
GARIE DIXON

Nepremišljenim planincem

Ljubljana, 13. aprila.

Spričo tolikih nesreč, ki jih doživljamo po naših planinah, bi človek sodil, da so planinci postali previdnejši; posebno sedaj, ko se leže pod snegom trupla neokopanih smučarjev. Kdor bi mislil, da so planinci postali res previdnejši, se zelo moti. Res je, da se starejšim smučarjem in planincem ne more ničesar očitati. Ti so bili že prej previdni in ni bilo treba, da jih šele kakka nesreča izuči. Neverjetno nepremišljen pa je velik del mladine. Ta mestna mladina ima največje zadoščenje, če lahko po povratku v mesto reče: tam čez sem smučal, kjer se jih je toliko in toliko ubilo; pred menoj in za menoj so drveli plazovi, a jaz sem le prišel čez. — Tako je bilo v nedeljo pod Storžitem na kraju, kjer je plaz zasul devet smučarjev. Reševalcem se morajo vedno pridružiti tudi radovedneži in zijala, ki so reševalcem v napotje, sebe pa izpostavljajo smrtni nevarnosti. Taki radovedneži so prečkali plaz, takoj za njimi pa se je utrgal nov plaz. Kdo je mogel biti drugi, kakor — dijaki! Njim se ne more nikdar ničesar pripetiti, oni so mladi, korajžni, samozavestni — tako dolgo, dokler se ne pripeti kakka nesreča ali dokler jim kak pameten planinski vodnik pravčasno to »hohštaplarsko« predznost s fizično intervencijo ne izbije iz glave. Primeri, kakršne podvzemajo nekateri naši mladi, nedozoreli smučarji, so vse obsodbe vredni. Bilo bi morda umestno, da se ime vsakega takega nepreračunljivega objavi v listih, v posebno sramotno rubriko, da bodo ostali planinci vedeli, koga se imajo izogibati. Zdi se nam pa, da v vseh vrstah naših planincev, posebno smučarjev še dolgo ne bo pravega spoznanja, zakaj so planinci. Saj so še celo med resnejšimi planinci ljudje, ki mislijo, da so planinci zato, da človek skuša nad njimi svoje moči s takimi rekorderskimi poizkusi, o katerih mora pač vsakdo naprej vedeti, da so obsojeni na neuspeh. Eden izmed takih poizkusov, o katerih se nečemo izražati, je bil v nedeljo, ko je sicer pri-

znan in dosedaj resen planinec in smučar hotel v enem dnevu in sam napraviti iz Mojstrane ogromno turo preko Sedmerih jezer, Komne, Vogla in Črne prsti v Bohinjsko Bistrico in to v času, ko je bila ponekod neprodolna megla...

Sadrajica podružnica Šiška-Ljubljana. V sredo, dne 14. t. m. ob pol 20 je sklopiščno predavanje o sadrajstvu in vrtnarstvu v samostanski dvorani v Šiški. Slike bo objasnili predsednik gosp. Katol in vrtnar gosp. Čeh Ivan iz Šiške.

Prva žrtev strele letošnje spomladi

Kamnik, 12. aprila 1937.

Družina Debevc iz Vrhpolj št. 17 pri Kamniku, ki je živel lepo vzajemno na svojem posestvu, se je danes popoldne takoj po obedu odpravila v bližnji gozd (hrb Drnovce) delat butare. Nenadoma so se pojavili na nebu okrog dveh težki črni oblaki, ki so obetali hudo ploho. Oče je opozoril svojo ženo in sina edince Franceta na bližajočo se nevihto, medtem pa je že pričelo močno deževati. Skupno so se umaknili pod veliko mogočno smreko z namenom, da tamkaj počakajo zopet vedrega vremena. Naenkrat je silno zagrmelo in obenem tudi treščilo prav v smreko, pod katero so Dolenčevi vedrili. Silen puh strele je pobil vse na tla. Prvi se je zavedel oče in prišlo k čeni, ki se je tudi v tem trenutku prebudila iz nezvesti. Nato je skočil še k svojemu sinu, ki je ležal v bližini še v popolni nezvesti in smrtno bled. Urno je stekel navzdol po pomoč. Takoj so odšli na kraj nesreče in ubogega Franceta prenesli v prvo hišo k Svetčevim. Poklicati so tudi takoj zdravnika g. dr. Pučija. Nekaj ur so se vsi trudili, da bi obudili nesrečnega fanta, ki življenju, a vse naporno delo je ostalo brezuspešno. Stanje ponesrečenca je skoraj brezupno in se najbrž ne bo več zbudil k zavesti.

Ob 25 letnici najstrašnejše morske katastrofe

Kdo je skopal „Titanicu“ grob

Čeprav bo prav v kratkem preteklo 25 let, odkar se je pripetila največja katastrofa na morju, ko se je potopila tedaj največja potniška ladja »Titanic«, vendar je še danes ostalo mnogokaj nepojasnjenega, kar bi bilo v zvezi s to nesrečo, ali kar bi nekoliko natančneje morda celo pokazalo na njene vzroke. Kaj zanesljivega bi nam vsekakor mogel povedati o tej nesreči le tisti, ki je v usodnih dneh sam gledal, kako neizprosno morje požira številne žrtve, ki jih je tja sem, sredi morja, pripeljal »Titanic«. Nemški pisatelj Prechtel, ki dovršuje svoje novo delo o tej katastrofi, navaja v njej tudi zelo značilne izpovedi nekaterih pomorščakov, ki se jim je posrečilo, da so ušli pred smrtjo v morskib valovih. Takole nekako piše:

Kriva moderna tehnika?

Sicer je danes že malo hvalečen posel, da bi stikali za tem, kdo je zakrivil nesrečo »Titanica«, vendar pa naj ne bo odveč, poklicati znova v spomin, kako se je ta edinstvena katastrofa zgodila, in kaj je vse pripomoglo, da je imela tolik obseg. Nihče menda ne bi mogel misliti, da se bo ladja, kakršna je bila »Titanic«, ki je bila sposobna nositi 45.000 ton, sploh moglo kaj hujšega pripetiti, kajti zdela se je, da ji more ravno to ogromni obseg nuditi največjo varnost pred potopom. Toda v resnici je bila v veliki meri usodna ravno ta zavest varnosti. V neki knjigi, ki je pravkar izšla, pravi kapitan Lightoller, ki je bil o priliki »Titanicove« katastrofe na tej ladji, da so bile prejšnje manjše ladje mnogo bolj odporne. Če je katera kdaj na kakšnem nevarnem mestu nasledila, je navadno dobila le takšne poškodbe, ki največkrat niso bile usodne, to pa zaradi tega, ker so manjše ladje priplule na takšno plitvino z manjšo silo ravno zato, ker so bile manjše. Kadar pa nasede ladja, kakršna je bila »Titanic«, se zaradi silne mase napravijo ob vsakem trčenju večje vdrtine, ki so navadno tudi usodne. Ladjin trup se ukrivi, kakor bi bil iz pločevine. Tudi moderna tehnika, ki je vpeljala izpopolnjeno železno konstrukcijo ladij, ima na sebi nekaj slabih strani. Nek strokovnjak, ki se dobro razume na posel v ladjedelnicah, je svoj čas opozoril na to. Pri starejših ladjah je bila navada, da so v vsej dolžini ladje zgradili dve pomožni steni, ki naj bi služili kot zadostni podpornici krova. Ta pomožna konstrukcija pri »Titanicu« ni bila več potrebna. S tem pa so dobili vsi notranji prostori, kakor jedilnica, salon, ki je služil za plesišče itd. precej večji obseg. Toda, ob priliki nesreče, ko začne vdirati v ladjo voda, se kaj bržkrat pozna, da manjka ravno teh pomožnih sten, ki bi vsaj deloma preprečile vodi nadaljnje vdiranje. Vsekakor bi bila tudi pri »Titanicu« lahko preprečila mnogokaj starejša konstrukcija z omenjenima dvema stenama. Oni, ki so gradili to, takrat najmodernejšo ladjo, pač niso predvidevali možnosti takšne nesreče. Ko je usodno noč neki častnik, ki je tedaj opravljal opazovalno službo na ladji, opazil, da »Titanic« plove s hitrostjo 700 m na minuto proti ledeni gori, je dal v svoji prisrčnosti takoj znak, da ladja spremeni smer. Potekla je zadnja minuta in zdela se je, da se bo ta manever posrečil. Ladja sama ni zadela v ledeno goro, pač pa

jo je le za las zgrešila. Toda stena te ledene gore ni padala tudi pod vodo navpično, pač pa je tvorila širok hrbet, ki je ležal neopazno tik pod morsk gladino. Nanj je zavozila ladja s takšno silo, da je napravljena na potopljeni ledeni plošči dolga zareza, na truplu ladje pa je zazijala

sto metrov dolga rana

Vse se je odigravalo s takšno hitrostjo, da v prvem trenutku ni nihče niti slutil, kaj se je zgodilo. Brez sunka, brez trušča vozi ladja mirno svojo pot naprej. Oni, ki so se takrat rešili sedaj pravijo o tem trenutku takole: »Slišal sem lahno rožljanje, kakor da bi kdo spustil počasi sidro.« — »Zdelo se mi je, da slišim prav nalahno neko prasketanje ali pa: »Zbudil sem se, pa sem se zopet obrnil na drugo stran.« Niti častniki, ki tedaj niso imeli službe in so bili po svojih kabinah, niso niti malo slutili, da je ladja dobila sunek naravnost v srce.

100 metrov dolga rana je zazijala na truplu »Titanica«. To se zdi skoraj neverjetno, pa je zato tudi nekaj edinstvenega v zgodovini pomorskih nesreč. Povrati je ledena gora odrezala od ladji-nega trupa šest predelov, v katerih je bilo zloženo kurivo in druge potrebščine. Ni čudno, če je zaradi tega ladja izgubila ravnovesje in ji je bil namenjen samo še grob na dnu morja. Nekaj časa potniki sploh niso ničesar vedeli, najmanj pa so pomislili na to, da je morda za tega ali onega — konec poti. Zato tudi ni bilo v začetku nikakršnega razburjenja. Da se je ladja nagnila, tudi ni nihče opazil. Mornarji pa so v največji disciplini izvrševali kapitanova povelja. Morje je bilo gladko kot steklo, kar je za one kraje, kjer je izginil »Titanic«, nekaj ne-navadnega. Ta okolnost je bila za reševanje zelo ugodna. Tudi brezžična telegrafska služba je bila na mestu. Antene so zatrepetale v vzkljkih SOS. Od vseh strani, nekatere bližje, druge bolj daleč proč, so se oglasile ladje in hitele na pomoč. Prva, ki so jo pričakovali, da bo prišla na kraj nesreče, je bila ladja »Carpathia«. Mudila se je tedaj nekako tri ure daleč proč na odprtem morju. Nihče ni upal tedaj podvomiti, da ne bi ta ladja še pravočasno prihitela na pomoč, preden bi se »Titanic« potopil. Saj nihče niti ni mislil ni na to, da je »Titanic« konec. Le kapitan je nekam slutil, da se mudi, zelo mudi, pa tega svojega strahu ni hotel izdajati še drugim, posebno ne potnikom.

Vsega je bilo, le reševalnih čolnov ne

Skozi razpoko, ki je zazijala na ladjinem truplu, je čedalje bolj vdirla voda. Vodne črpalke so ne-kam sumljivo zastajale in niso mogle biti več kos svoji nalogi. »Titanic« se je pogrezal sicer počasi, neopazno, pa vendar golovo. Pri reševanju pa je bilo najhujše to, da je »Titanic« imel s seboj pre-malo reševalnih čolnov. Ladja je imela sicer vsega, kar si je kdo mogel poželiti: kopalnice, teniško igrišče, najrazkošnejša plesišča, igralnice in tudi velikansko dvorano za predstave, kjer je bilo pro- stora za nič manj kot 5000 ljudi. Pri vsem tem pa so graditelji vedno bolj pozabljali, kako velikega

Hongkong v vzhodni Aziji, ki ga imenujejo drugi Singapore.

pomena utegne biti ravno to, na kar so skoraj po-zabili, ali so vsaj premalo cenili: reševalni čolni. Za vse drugo je bilo prej prostora, kakor zanje. Niti za polovico ljudi, ki so se tedaj vozili v »Tita-nicu«, ni bilo prostora v reševalnih čolnih. — Od 2500 potnikov je bilo le 1200 tako srečnih, da so našli svojo rešitev v njih. Nesreča bi bila še mnogo večja, če bi bilo tedaj na ladji toliko ljudi, za ko-likor je bila zgrajena, namreč 4000. Žrtve bi bilo v tem primeru golovo še enkrat toliko.

Število reševalnih čolnov je sicer odgovarjalo določbam, ki so jih predvidevali predpisi. Po teh predpisih je tedaj morala vsaka ladja, ki je imela več kot 10.000 ton, imeti vedno s seboj 20 takšnih čolnov za vsak primer. Toda ta določba je bila stara ravno 30 let in je bila torej še iz one dobe, ko sploh še ni bilo bogve koliko takšnih ladij, ki bi lahko nosile nekaj nad 10.000 ton. Do časa, ko je »Titanic« zadela katastrofo, pa so plavale že petkrat večje ladje po morju, kot so bile one pred 30 leti. Pred-pisi, ki so določali število reševalnih čolnov na ladjah, pa so ostali stari.

Boj med radiotelegrafisti

Bila pa je še neka možnost, da bi se pravočasno preprečila strahotna »Titanicova« nesreča. Toda človeška lahkornost in nerazumevanje je nista upoštevali. Kakšnih 6 milj daleč proč od smrtno ranjene ladje »Titanic« se je počasi pozibaval vlačilec »Kalfornija«. Vse naokoli je plavalo po morskem površju mnogo ledu, toda kljub temu bi mogla »Kalfornija« neovirano pluti naprej. Kapitanu pa se ni prav nič mudilo. Pa tudi bolj pametno je smatral, če ponoči ne nadaljuje poti po nevarnem morju in je zato ladjo lepo ustavil ter mirno zadržal. Na krovu je imel tudi radiotelegrafista, ki je bil še prejšnji dan neprestano v zvezi s »Titanicom« in poročal, koliko je nevarnosti pred ledenimi gorami in v koliko ta ladja lahko mirno nadaljuje pot. Proti večeru je radiotelegrafist »Kalfornije« zopet po-klical »Titanic« in ga obvestil o tem, da ledene gore postajajo vedno pogostejše. Tudi je opozoril na to, naj »Titanic« za vsak primer zmanjša svojo hitrost. Toda telegrafist se je očitno naveličal poslušati »Kalfornijo«, posebno še, ker je ravno tedaj od-dajal najrazličnejša sporočila drugam. To so bili navadno le ljubavni razgovori, nova naročila za ho-tele in nalogi za denarna nakazila. »Kalfornijčan« je telegrafist na kratko zavrnil: »Držite jezik za zobmi in ne motite nas. Moramo oddati sporočila v Kap Race.« Seveda je telegrafist »Kalfornije« užaljen odložil aparat, kakor bi bil storil vsak drug ravno tako, in je lepo zadržal. To je bil takrat edini človek na krovu »Kalfornije«. Nihče ne bi mogel reči, da je storil premalo. No, in ko so se zapodili čez nekaj časa po zraku obupni klici SOS s »Titanic«, jih na »Kalforniji« ni nihče slišal. Pa bi vendar lahko rešili toliko življenj, saj je bila »Kalfornija« le 6 milj proč od »Titanicovega« gro-ba, obenem pa od groba, ki se je vanj pogreznilo toliko človeških življenj.

Volkovi so volkovi

Pri nas komaj kaj vemo o tem, kaj je prav za prav volčja zalega. Mnogo bolj pa občuti to ne-šeto drugih krajev v Evropi, kjer se še do danes ni posrečilo iztrebiti volkov in s tem prihraniti leto za letom nešteto žrtev, ki si jih te zverine poiščejo prav blizu hiš posebno takrat, kadar vlada huda in dolga zima. Zdi se, kakor da imajo volkovi v Rusiji svoje najbolj priljubljeno zatočišče. V obširnem pasu, ki se razprostira od najsevernejšega konca evropske celine do Črnega morja, danes živi po tam-

kajšnjih pustinja sivi volk. V evropskem delu So-vjetske unije raztrgajo volkovi povprečno 10.000 konj in 50.000 govedi. Mnogo na boljsem pa tudi niso kraji na Poljskem, v severnovzhodni Romu-niji, na Litvanskem in Finskem. Znano je, da teh zveri ni pregnala vihra svetovne vojne in da so prihajale, kakor da jim je bobnenje topov in pra-sketaanje streljiv še prav posebno všeč, čisto blizu ljudi, v strelske jarke in tam opravljale svoj me-sarski posel. Za pravo volčje leto je veljalo leto 1932. Pa tudi letos ni mnogo drugače. Pred dobrim tednom so volkovi obkolili na poljsko-ruski meji nekega stražarja, ki je stanoval v samotni, zasne-ženi koči sredi gozda. Vnela se je prava bitka med vojaki in volkovi. Bilo je kakor na fronti. Kljub temu, da so vojaki streljali z vsem mogočim oro-žjem, ki so ga imeli pri rokah, so vendar volkovi ranili več vojakov, enega pa čisto raztrgali.

Na Poljskem in v Rusiji je že dalj časa kar najboljši organiziran lov na volkove. Po posamez-nih krajih so neprestano konference, na katerih go-vore o čim uspešnejši izvidniški službi, ki naj bi preprečila nevarnost pred volkovi. Od časa do časa prirejajo večje skupne love. Toda vse kaže, da vsi ukrepi proti tem zverinam še niso mnogo zalegli.

Radio

Podroben program ljubljanske in vseh evrop-skih postaj dobite v najboljšem in največjem ilustriranem tedniku »Radio Ljubljana«, ki stane mesečno samo deset dinarjev. —

Programi Radio Ljubljana

Torek, 13. aprila: 11. Solška ura: Križem po Slo-veniji — prirodopisne slike iz raznih krajev naše ožje domovine (g. prof. Rafael Bačar) — 12. Slavne pevke (plošče) — 12.45 Vreme, poročila — 13. Čas, spo-red, obvestila — 13.15 Narodna glasba severnih Slo-venov (Radijski orkestr.) — 14. Vreme, borza — 18. Glasba morja (igra Radijski orkestr.) — 18.40 Vpliv islama v evropski kulturi in njegov zaton (g. urednik Terezo-glav) — 19. Čas, vreme, poročila, spored, obvestila. — 19.30 Nac. ura: Jeanne d'Arc — prva pobornica žensko-naluma v srednjem veku (g. urednik Fr. Terezo-glav) Ljubljana — 19.30 Zbavni zvočni tednik — 20. IV. skla-dateljska ura: Risto Savin. Sodelujejo: ga. Marta Osterc-Valljalo (klavir), g. Tone Petrovič (agostovski) in g. Slavko Osterc (predavanje) — 20.45. R. Savin: Odlomki iz opere »Matija Gubec« (prioritetne) ljub-ljane, posnetek na ploščah — 21.15 Mandolinstično trio (g. M. Antunović, Fr. Privšek, Sr. Harslag) — 22. Čas, vreme, poročila, spored — 22.15 Plesna glasba na dveh klavirjih (igralci Silva Hrašnčeva in Božena Saplija). — Sreda, 14. aprila: 12.00 Razni zbori (plošče). 12.45 Vreme, poročila. 13.00 Čas, spored, obvestila. 13.15 Vse mogoče, kar kdo hoče (plošče po željah). 14.00 Vreme, borza. 18.00 Mladinska ura: Ob 200 letnici rojstva Aloj-zija Galvanija (g. prof. M. Adlešič). 18.20 Mladinska ura: Akvarij II. predavanje (g. M. Zor). 18.40 Mladi ljudje in kazenski zakon (g. Roman Rus). 19.00 Čas, vreme, poročila, spored, obvestila. 19.30 Nac. ura: Me-sečni kulturni pregled (Bgd.). 19.50 Šah. 20.00 Prenos simfon. koncerta mariborske Glasbene Matice Dirigent: M. Kozina. 22.00 Čas, vreme, poročila, spored. 22.15 Re-produce, koncert plesne glasbe.

Drugi programi

Torek, 13. aprila: Belgrad: 19.50 Brahmsov trio — 20.20 Narodne pesmi — 20.50 Orkestralni koncert — Zagreb: 20.00 Opera — Dunaj: 20.00 Zbor — 21.00 Var-sava — 22.20 Mozartovi godalni kvarteti — Trst-Milan: 17.15 Plesna glasba — 31.00 Instrumentalni koncert — Rim-Bari: 21.00 Opera — Fedora — Praga: 19.25 Igra — 21.35 Kvarlet — Varšava: 19.20 Haydnove skladbe — 21.00 Simfonični koncert — Berlin: 19.00 Opera — Legen-da o lepi Jolandi — Köln: 20.10 Operetne melodije — Frankfurt: 20.10 Opereta »Zlati pirolet«

Naročajte Slovenski dom!

Jetniki s Hudičevih otokov

14

»To je moja hiša,« se je obrnil polkovnik h generalu.

Oba sta vstopila in že sta se znašla v veliki, precej bomo opremljeni sobi.

Peggy Mudd, ki je bila nekam oslabela, pa je ravno tako želela pomagati pri tem, da bi bil njen mož že enkrat rešen iz temne ječe, je sprejela gosta z veseljem nasmeškom. Podala mu je roko, nato pa ga predstavila še nekemu drugemu gostu.

To je bil nek starejši dobrodušen gospod, ki se je, kakor se je zdela, počutil v tej družbi malo neugodno.

»To je sodnik Maiben od vrhovnega civilnega sodišča,« ga je predstavila Peggy Mudd.

»Ta bo nesrečnega Sama spravil iz ječe,« je pristavil polkovnik.

Stari gospod se je spoštljivo poklonil in spre-govoril:

»Rade volje bom v tej stvari storil vse, kar-koli mi bo le mogoče.

Gospa Muddova se je obrnila k Ewingu:

»Dovolite, general, da vam stvar pojasnim. Obrnila sem se na vrhovnega sodnika civilnega sodišča, gospoda Maibena, z vdano prošnjo, da prouči vse spise, ki se nanašajo na mojega moža. On se je je tej prošnji odzval in rekel, da je pri-pravljen storiti vse ter je tudi temeljito preštudiral vse procese.

»In tako sem spoznal, da gre tu za usodno pravno krivico,« je vpadel v besedo stari gospod. »Ko sem to spoznal, sem se odločil, da nesrečniku pomagam.«

»Ali imate že kakšen načrt?« je vprašal ge-neral Ewing.

»Imam načrt, ki ga je napravila gospa Mudd,« je odgovoril Maiben. »Ni sodnika, ki bi si upal predlagati kaj take drznega.

Gospa Mudd je začela živo razlagati Ewingu: »Pojasnila sem sodniku Maibenu, kaj se je zgodilo z nalogom, ki ste ga izposlovali, da pride Sam pred civilno sodišče.

Ewing je pripomnil ogorčeno:

»Vojno ministrstvo se je nasmehnilo temu nalogu.

»Toda,« je nadaljevala Peggy mirno, »ako ta nalog pokažemo upravi kakšne civilne jetnišnice, na pr. v Key Westu, ali se mar ne bi prav nič ozirali nanj? Ali ne bi bilo mogoče, da bi dosegli revizijo procesa?«

»Že, toda zdravnik Mudd ni v Key Westu.«

»Imate prav, ni... se ni tam... za sedaj,« je govorila gospa Muddova.

Sodnik Maiben se je zadovoljno nasmešnil in se zavrnil v obziru vsega zaprepačenega generala. Nato pa je zopet obrnil pogled na gospo Muddovo, pogled, v katerem se je izražalo iskreno za-čudenje.

On je visoko cenil odločne in neustrašne žen-ske. Če pa je bila le katera odločna in neustra-šena, je bila to gospa Mudd.

Hitro ga je pridobila za svoj načrt in on je z užitek čakal, da pridobi tudi generala Ewinga.

Toda, general je bil trd kot oreh.

Njega ni bilo tako lahko pridobiti.

Ko je zvedel za vso to stvar in ko mu je postala vsa nevarnost tega početja jasna, je vzklil-nil:

»Toda, gospa Mudd, vi se vendar ne boste usodili...«

»General Ewing,« ga je zavrnila ona ponosno, »ničesar ni na svetu takšnega, česar se jaz ne bi usodila, da pomagam svojemu možu. Pa ne samo to, ne želim samo tega, da mu zopet vrnem svo-bodo... hočem mu izposlovati tudi popolno zado-ščenje! On je nedolžen. In to mu mora priznati vse svet!«

»Oprostite, gospa Mudd,« ji je blagohotno vpa-del v besedo Maiben.

Gospa Mudd je skoraj začela jokati, sodniku

vrhovnega sodišča pa je bilo — sploh sedaj, topot prav golovo — težko gledati solze mlade ženske.

Obrnil se je k Ewingu in spregovoril mirno:

»Vse, kar morem povedati, je tole: Če se zdravniku Muddu sploh kdaj posreči priti v civil-no ječo, na pr. v Key West, tedaj bi mogel jaz izposlovati revizijo procesa, mogel bi ukreniti, da ga še enkrat sodijo pred civilnim sodiščem. Pre-študiral sem ves proces in mi je znana vsaka ma-lenkost, ki bi utegnila priti v poštev. Na podlagi vsega tega pa morem reči, da bi bil v primeru ponovne razpravo oproščen.«

Ko je spregovoril te besede, je že prijel klo-buk, nato pa je napravil pripombo, ki jo je po-spremil s pomembnim nasmeškom:

»Kako pa se bo dr. Mudd prikopal do Key Westa, o tem rajši ne slisim!«

Sodnik Maiben je že šel proti vratom, vendar pa se je tam naenkrat obrnil ter je spregovoril gospej Muddovi, ki ga je spremljala do izhoda, poltiho:

»Še nekaj, gospa. Nobena stvar na svetu naj vas ne odvrne od vašega načrta.«

Ko je Peggy zaprla za njim vrata, se je z zmagoslavnim obrazom približala generalu in svo-jemu očetu:

»Prodali bomo vse, kar imamo, vse zastavili, izposodili si bomo denar, kajti sedaj rabimo mnogo, mnogo denarja.«

Naenkrat je umolknila in vse veselje je izgi-nilo z njenega obraza.

»Zakaj ste tako obnemeli?« je vprašala. »Kaj molčite? Ali ne soglašate z mojim načrtom?«

General Ewing je stal ob strani s povešano glavo. Od njenih besedah pa je obrnil pogled nanjo in spregovoril:

»Zelo mi je žal, gospa, toda če želite izvršiti to, kar nameravate, in če naj se rešitev doktorja Mudda izvede na tak način, kakor si vi to za-mišljate, potem — potem —

»No, samo odkrito povejte, kaj mislite.«

Nekaj trenutkov je še okleval, nato pa končal: »Potem sem prišel, da se odrečem nadalj-njega zastopanja doktorja Mudda.«

Gospa Mudd in njen oče sta stala drug poleg drugega in molče gledala za generalom Ewingom, ki je odhajal iz sobe.

Ewing ni spregovoril nobene besede več, pa tudi ona dva sta molčala, dokler se niso zaprla vrata za odhajajočim Ewingom.

Ko sta ostala sama, sta se spogledala. Na njunih licih se je poigral nasme, ki je bil znak odločnosti in poguma.

V tem času sta bila oče in hči enih želja in enih misli.

Gospej Peggy so oči kar žarele v pričakovanju nečesa velikega. Skoraj neslišno je zašepetala: »Kako misliš, kaj naj storiš najprej, oče?«

»Bomo že pokazali tem strahopetnim advoka-tom. Izvedli bomo načrt, najprej pa si bomo po-iskali denarja, pa če bi bilo treba prodati tudi — svoj meč.«

XII. poglavje.

Kaznjenci na »Hudičevih otokih« so morali opravljati najtežja dela.

Vsi izmučeni in izčrpani, do kolen v vodi, so gradili nasip, ki bi varoval malo pristanišče pred silnimi morskimi valovi.

Zdravnik Mudd je opravljal obenem z ostalimi ta naporni posel. Za to delo so po pravilih odbirali samo največje zločince.

Okovani v težke okove so se jetniki le težko gibali, tako okovani pa so morali povrhu še nositi težko kamenje.

Marsikdo je omagal, marsikdo se je onesvestil, toda pobirali so se zanj skrbni čuvaji, ki so vihteli nad njimi pletene biče.

Kakor hitro se je kdo od nesrečnih jetnikov začel opotekati, že je skočil k njemu čuvaj in ga brez usmiljenja mahnil z bičem.